

THE AUTHORITY OF PUBLIC NOTARIES IN THE LEGAL SYSTEM OF KOSOVO

Bilgaip Maznikar

Department of Legal Sciences, University of Novi Pazar, bilgaip.maznikar@gmail.com

Abstract: The changes in the social-judicial system in Kosovo have caused a set of reform processes in all social spheres, including the judicial system. A step forward, towards European standards in providing legal services, has been achieved with the introduction of public notaries. The public notary service contributes to strengthening legal assurance, as long as the law contains the appropriate regulation that will be adequately implemented. In the paper, the author has analyzed the normative certification authority of public notaries, i.e. the authority for compiling public notarial documents for legal affairs in Kosovo. The public notary has been entrusted with significant competencies, partly identical to those established in other countries of the region. In terms of the competencies of the public notaries, Kosovo today provides a very colourful picture. The author has analyzed the regulations, which foresee the competency of public notaries in family matters, inheritance issues, procedures for succession, real-estate transactions and other competencies, as well as their importance and role in the judicial system of Kosovo. The aim of the paper is to achieve conclusions in terms of defining the role and importance of the public notary service in the judicial system of Kosovo, through the analysis of existing legal regulations of the public notary institutions. Furthermore, we have to emphasize that due to the lack of quantitative analysis after the introduction of the public notary service by competent judicial institutions, it is difficult to give measurable indicators for the contribution of the public notary service, even though the analyzes are part of every reform process.

Keywords: notary, authority of notary, notarial deed, notarization certificate, notarial deed, executive notarial deed.

NADLEŽNOSTI JAVNIH BELEŽNIKA U PRAVNOM SISTEMU KOSOVA

Bilgaip Maznikar

Departman za pravne nauke Univerziteta u Novom Pazaru, e-mail: bilgaip.maznikar@gmail.com

Abstract: Promene društveno-pravnog uređenja na Kosovu prouzrokovale su niz reformskih procesa u svim društvenim sferama, pa tako i pravnog sistema. Sa uvođenjem javnih beležnika učinjen je korak dalje ka evropskim standardima u pružanju pravnih usluga. Javnobeležnička služba doprinosi jačanju pravne sigurnosti, samo ukoliko zakon sadrži odgovarajuću regulativu koja će biti na adekvatan način implementirana. U radu je autor analizirao normativno-sertifikacionu nadležnost javnih beležnika, tj. nadležnost za sačinjavanje javnobeležničkih isprava o pravnim poslovima na Kosovu. Javnom beležniku su poverene značajne nadležnosti delom identične kao i u drugim zemljama regiona. U pogledu nadležnosti javnih beležnika Kosovo danas pruža veoma šaroliku sliku. Autor je analizirao propise koji predviđaju nadležnost javnih beležnika u porodične stvari, pitanja nasledstva, postupci za nasleđivanje, transakcija nekretninama i ostalih nadležnosti kao i njihov značaj i uloga u pravnom sistemu Kosova. Cilj rada je da kroz analizu postojeće pravne regulative institucije javnih beležnika dođe do zaključaka u pogledu definisanja uloge i značaja javnobeležničke službe u Kosovskom pravnom sistemu. Također, moramo naglasiti da je zbog nedostatka kvantitativnih analiza nakon uvođenja javnobeležničke službe od strane nadležnih pravosudnih institucija, teško dati merljive pokazatelje doprinosa javnobeležničke službe, iako su analize deo svakog reformskog procesa.

Ključne reči: javni beležnik, nadležnosti javnih beležnika, javnobeležnički obrađena isprava, javnobeležnička potvrda, javnobeležnički akt, izvršna javnobeležnička isprava.

1. UVOD

Javno beležništvo nema dugu tradiciju na prostoru Kosova. Bivša SFRJ nije, za razliku od nekih drugih socijalističkih zemalja, poznavala ni instituciju državnog javnobeležništva. Nakon raspada (disolucije) bivše SFRJ sve novoformirane države su donele propise o javnom bilježništvu/notarijatu²⁵⁰, ali se nalaze u različitim fazama implementacije ove službe.²⁵¹ I na Kosovu je u sklopu reforme pravnog sistema i pravosuđa uveden institut javnog

²⁵⁰U ovom radu će se primarno koristiti terminologija koju zakonodavac koristi na Kosovu, te će se pretežno govoriti o ustanovi javnih beležnika, a ne notarijata. Ipak će na više mesta u ovom radu, a naročito kada se radi o usporednom pravnom prikazu, izrazi "javni beležnik" i "notar" biti ravnopravno upotrebljavani.

²⁵¹Zakon o javnim bilježnicima Republike Hrvatske (Narodne novine 78/1993, 29/2004, 16/2007, 75/2009); Zakon o notarima Republike Slovenije (Uradni list 13/1994, 48/1994, 82/1994, 73/2004, 115/2006, 45/2008 – Prečišćen

beležništva/notarijata.²⁵² Uvođenje javnog beležništva u pravni sistem jedne zemlje može se smatrati strateškom reformom u procesu tranzicije ono je deo reforme pravosudnog sistema i pokušaj približavanja evropskim standardima pružanja pravnih usluga, naročito u oblasti građanskog i privrednog prava. Ovaj će se rad, shodno samom naslovu, baviti pitanjem nadležnosti notara njihovom značaju i ulozi u pravnom sistemu Kosova.

Nadležnost javnih beležnika na Kosovu u principu propisana Zakonom o javnom beležništvu koji reguliše javnobeležničku službu, a delom i zakonima koji regulišu određene pravne oblasti. Određivanje nadležnosti javnih beležnika je pravno-političko pitanje i to kako u pogledu kruga pravnih poslova za koje je obavezna forma javnobeležničke obrade, tako i u pogledu kruga poslova koji će javnim beležnicima biti povereni, bilo da se time oni izuzimaju iz nadležnosti drugih državnih organa, ponajprije sudova, bilo da ostaje paralelna nadležnost notara i drugih organa.

U ovom radu će u principu biti istražena i prikazana normativno-sertifikacijska funkcija javnih beležnika, odnosno nadležnost javnih beležnika da sačinjavaju zapise o pravnim poslovima (izjavama volje stranaka). Ovaj rad će biti tako sistematiziran da će nakon opštih razmatranja o normativno-sertifikacijskoj nadležnosti javnog beležnika, odnosno postupku notarske obrade, posebna poglavljabiti posvećena pojedinim vrstama pravnih poslova za koje je predviđena notarska obrada, i to nadležnosti javnih beležnika iz oblasti porodičnih odnosa, delatnosti javnog beležnika u pravnim poslovima koji imaju za predmet sticanje i prenos stvarnih prava na nekretninama, nasljednopravnim stvarima i ostavinskom postupku, overa -legalizacije, solemnizacije, čuvanje dokumenata stvari i hartija od vrednosti, kao i njihov značaj u pravnom sistemu Kosova.

2.FORMIRANJE JAVNOG BELEŽNIŠTVA U KOSOVSKOM PRAVNOM SISTEMU

U procesu obaveznih reformi u pravnom sistemu Kosova osnovni cilj je bio formiranje modernog i efikasnog pravnog sistema u skladu sa evropskim i svetskim standardima. U tom kontekstu reformi veoma značajno je bilo i formiranje javnog beležništva u Kosovskom pravnom sistemu, kao jedna od novih javnih službi. Stoga se u procesu donošenja novih propisa stvorila potreba za prenošenje određenih sudskih i upravnih ovlašćenja na novoformirane javne službe – javne beležnike. Ministarstvo pravde uz podršku međunarodnih stručnjaka pristupilo je izradi Zakona i ostalih podzakonskih akata. Kao rezultat ovog napora i rada došlo je do donošenja Zakona o javnom beležništvu Zakon br. 03-L-010/2008²⁵³ kao i njegovih izmena i dopuna Zakonom br. 04/L002/2011. Nedavno je na Kosovu stupio na snagu novi Zakon o javnom beležništvu br. 06/L-010. Novim zakonom su preciznije i jasnije određene nadležnosti javnih beležnika, koje ćemo u daljem radu opisati.

3.NORMATIVNO-SERTIFIKACIJSKA NADLEŽNOST JAVNIH BELEŽNIKA

Jedna od najvažnijih javnobeležničkih funkcija je upravo stvaranje notarskih zapisa o pravnim poslovima (normativno-sertifikaciona nadležnost), ili donošenje pravnih poslova u javnobeležničkom postupku obrade. Javnobeležnička služba se ne može svesti samo na verifikaciju potpisa i transkripta, ali da bi se osigurala pravna sigurnost u isključivoj nadležnosti javnih beležnika, treba postojati kompilacija pravnih poslova koji igraju odlučujuću ulogu u svakoj nacionalnoj ekonomiji i pravnom prometu, kao što su pravni poslovi za slučaj poslova sa nekretninama ili pravne poslove u oblasti statusa kompanije, kao i pravne poslove koji uključuju lica koja treba da pruže određenu zaštitu²⁵⁴.

tekst). Republika Makedonija je prvi Zakon o vršenju notarske službe [Zakon za vršenje na notarskite raboti] donijela već 1996., da bi taj zakon potom bio višekratno mijenjan i na kraju zamijenjen novim Zakonom o notarima [Zakon za notarijat] (Služben vesnik 55/2007, 86/2008, 139/2009). Zakon o notarima donijela je 2008. i Republika Crna Gora (Službeni list RCG 68/2005, 49/2008). Posljednja je Zakon o javnom bilježništvu donijela Republika Srbija (Službeni glasnik Republike Srbije 31/2011).

²⁵²Zakon o javnom beležništvu, Zakon br. 03-L-010/2008 kao i njegove izmene i dopune Zakonom br. 04/L002/2011 i Zakona o beleznistvu Kosova br. 06/L-010 objavljenog u službenom glasniku Kosova br. 23. od 26.12. 2018.

²⁵³ Zakon o javnom beleznistvu br. 03-L-010/2008 objavljen u Službenom glasniku R. Kosova br.2008/42 .

²⁵⁴Za nesmetano funkcioniranje službe, pružanje adekvatnih usluga građanima i pravnim licima, kao i za osiguranu egzistenciju javnih beležnika veoma je važno pravilno odrediti parametre za broj javnih beležnika, ali i predvideti odgovarajuće nadležnosti javnih beležnika. Bitno je istaći da je novim Zakonom povećan cenzus otvaranja javnobeležničkih kancelarija, starim zakonom je bilo predviđeno da se u svakoj opštini na 20.000 stanovnika otvori po jedna javnobeležnička kancelarija, dok je sada taj cenzus smanjen na 10.000 stanovnika što znači da će na svakih 10.000 stanovnika biti otvorena po jedna javno beležnička kancelarija po opštinama na teritoriji Kosova.

Postupak notarski obrađene isprave je poseban postupak propisan zakonom²⁵⁵ koji ima za cilj da u pravnom poslu dođe do izražaja prava volja stranaka, da pravni posao ne sadrži odredbe koje su protivne zakonu ili koje se ne mogu sprovesti. U okviru postupka notarske obrade isprave, notar mora proveriti da li su stranke sposobne i ovlašćene za sprovođenje određenog pravnog posla. Notar je dužan da ispita pravu volju stranaka, zatim da izjave volje stranaka jasno i nedvosmisleno pismeno sastavi u obliku notarskog izvora. On je dužan da zaštiti neiskusne i nevešte stranke, kao i uopšte daukaže strankama na pravne posledice poslova koje oni preduzimaju. Zapisnik o izjavama se mora pročitati strankama, kao i svi prilozi, osim ako stranke ne odustanu od čitanja priloga. Svaka akcija notara koju je preduzeo, mora biti evidentirana u oderđenom notarskom dokumentu, kao na primer da je zapisnik o izjavama stranaka pročitao, da su odustale od čitanja priloga i slično.

Notar u ovom postupku nastupa kao nezavisno treće lice sa zadatkom da podjednako zaštiti interese obe stranke. Budući da on obavlja javna ovlašćenja notarska isprava o pravnom poslu koju on sastavi ima karakter javne isprave, sa svim prednostima koje javna isprava ima u prometu (pretpostavka autentičnosti i istinitosti). U notarski obrađenoj ispravi se stranka koja duguje određeno novčano potraživanje (plaćanje cene, eventualni povrat kapare i sl.) može podvrgnuti neposrednom prinudnom izvršenju na osnovu te isprave. Pod ispunjenjem određenih pretpostavki, beležnik može izdati izvršno obaveštenje o overenom dokumentu koji predstavlja izvršni naslov. Činjenica da se radi o javnom i izvršnom dokumentu olakšava poziciju kreditora u slučaju mogućeg početka, a uključivanje javnih beležnika u izradu ugovornih odredbi takođe treba da dovede do smanjenja brojasudskih sporova koji se odnose na imovinsko -svojinsko pravne odnose.

Zakon o javnom beležništvu Kosova formu javnobeležničke obrađene isprave propisao je za pravne poslove čije zaključenje izaziva važne pravne posledice ili se radi o strankama koje posebno treba zaštititi. Ne samo ugovorne strane već i celi pravni poredak su zainteresovani da odredbe ovih pravnih poslova budu formulirane jasno i neprotivno, od strane osoba sposobnih i ovlašćenih na zaključenje takvih pravnih poslova, da prava i obaveze stranaka budu uravnotežene i jasno definisane, kako ne bi došlo do pravnih sporova prilikom njihove realizacije ili kako bi oni mogli biti bez problema upisani u odgovarajuće javne registre.

Forma notarske obrade je za niz poslova u pravu Kosova propisana kao forma *ad solemnitatem* ili uslov njihove valjanosti. Nesačinjavanje ovih pravnih poslova u toj formi bi imalo za posledicu ništavnost pravnog posla. Ako stranke pravni posao ne bi zaključile u formi notarski obrađene isprave, a nakon toga ga u cjelini ili u pretežnom delu izvršile, moglo bi se postaviti pitanje konvalidacije takvog posla. Cilj zakonodavca je pružanje kvalitetnije pravne usluge od strane trećeg nepristrasnog lica što bi za cilj imalo veću pravnu sigurnost i preveniranje sporova, što dovodi do zaključka da je forma notarski obrađene isprave propisana prvenstveno u javnom interesu i da konvalidacija ne bi bila moguća.

Bez obzira na krug poslova za koje zakoni o javnim beležnicima predviđaju obavezu javnobeležničke obrade, stranke mogu odlučiti da se i neki drugi pravni posao, npr. prodaja pokretnih stvari, ugovor o zakupu nekretnina, zaključi u formi notarski obrađene isprave.

4. NADLEŽNOSTI JAVNIH BELEŽNIKA U POJEDINIM PRAVNIM OBLASTIMA

Jedno od osnovnih načela javnog beležnika je profesionalizam i zakonitost, što podrazumeva da javni beležnik obavlja poslove koje mu zakon određuje na profesionalan način.

Kosovski sistem notarskog prava pripada Evropskom kontinentalnom sistemu prava. Javni beležnici na Kosovu imaju dovoljno nadležnosti poput mnogih modernih evropskih država. Moderni sistem javnog beležništva koji se sprovodi na Kosovu bazira se na osnovna načela: zakonitosti, obavezna primene tarifa, građanska odgovornost javnih beležnika, pravna sigurnost, konfidencialnost javnog beležnika, etika javnog beležnika, nezavisnost i nepristrasnost javnog beležnika. Na Kosovu su nadležnosti javnih beležnika određeni Zakonom o beležništvu, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakon o porodici, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku i u opšteno možemo reći da su nadležnosti javnih beležnika pretežno iz ovih oblasti; nadležnosti iz oblasti porodičnih odnosa, iz stvarno-pravnih odnosa, iz oblasti nasleđivanja, iz oblasti overa -legalizacije, solemnizacije, čuvanje dokumenata stvari i hartija od vrednosti.

Javni beležnik je ovlašćen da obavlja sledeće poslove:

1. Sastavlja i overava javno beležnička dokumenta,
2. Overeva javnobeležnička dokumenta koja sastavlja stranka ili treće lice,
3. Prima na čvanje dokumeta, gotov novac, platne naloge, čekove, javne obveznice, hartije od vrednosti kao i druge stvari,
4. Preduzima radnje u vanparničnom postupku
5. Vršiti solemnizaciju dokumenta koje je sačinila stranka ili njen zastupnik

²⁵⁵Zakon o beležništvu br. 06/L-010. Službeni glasnik R. Kosova br. 23 od 26.12.2018.

4.1. NADLEŽNOSTI JAVNIH BELEŽNIKA IZ OBLASTI PORODIČNIH ODNOSA

Nadležnosti javnog beležnika iz oblasti porodično pravnih odnosa su propisane Zakonom o porodici na Kosovu kao i novim Zakonom o beležnicima kojima su date nadležnosti javnim beležnicima da sačinjavaju ili solemniziraju dokumenta u vezi sa bračnim imovinskim pravima supružnika, režimom bračne imovine. Treba istaći da gore navedene nadležnosti su jedna nova oblast za Kosovske javne beležnike koja je u skladu sa međunarodnim evropskim propisima i standardima, a koja reguliše porodično bračnoimovinske odnose među bračnim i vanbračnim drugovima, koji mogu od javnih beležnika zahtevati i sastavljane i overavanje gore navedenih dokumenata. Na osnovu analize dosadašnjeg rada javnih beležnika na Kosovu, za ovu oblast možemo reći, da građani Kosova nisu dovoljno zainteresovani za rešavanje porodično bračni imovinskih odnosana način kako propisuju gore navedeni zakoni. Kao jedan od razloga možemo istaći da na Kosovu i dalje vlada patrijarhalno mišljenje građana u vezi sa režimom bračne imovine. Međutim, nadamo se da će se budućnostii uticajemsistema edukacije, propagiranje prava građana, bračnih drugova, putem javnih medija raznih projekata domaćih i međunarodnihvladinih inevaladinih organizacija kaoivećim angažovanjem javnih beležnika, građani Kosova svoja bračna imovinska prava će rešavati – ostvarivati na na način kako zakoni, međunarodni propisi i standardi zahtevaju.

4.2. NADLEŽNOSTI JAVNOG BELEŽNIKA IZ STVARNO-PRAVNIH ODNOSA

Jedano od osnovnih nadležnosti javnog beležništva jeste oblast ugovora. Ugovor predstavlja pravno obavezujući odnos između dve ili više ugovorenih strana u cilju postizanja određenih pravnih dejstava. Da bi nastao jedan ugovor moraju da postoje izjava volje, saglasnost izjavljenih volja ili podudaranje, predmet, osnov za ugovor i ostali elementi koji su neophodni za njegovo zaključenje. Javni beležnik je u obavezi da u formi notarskog akta sačini sve ugovore koji su vezani za prenos sticanja prava svojine na nepokretnostima a to su najčešće sledeći ugovori: Ugovor o kupoprodaji nepokretnosti, ugovor o hipoteci, ugovor o poklonu, ugovor o deobi zajedničke imovine, ugovor zameni nepokretnosti, ugovor o zajedničkoj gradnji, ugovor doživotnom izdržavanju, ugovor raspodeli imovine za zivote,

U potupku sačinjavanja ugovora javni beležnici imaju aktivnu ulogu, utvrđuju identitet stranka, legitimnost stranaka, da li su stranke koje učestvuju u postupku zaključivanja uvovora spsobne i ovlščene za preduzamanje i zaključivanje pravnih poslova-ugovora. Tom prilikom javni beležnik potvrđuje volju, svrhu i cilj koju su stranke izrazile, potom pruža im pravnu pomoć objašnjavajući im važeće zakone, pravno dejstvo pravnih poslova, upozorava i daje upustva strankama i potom sastavlja relavantna javnobeležnička dokumenta u kome iznosi jasne i razumljive izjave o datom pravnom pitanju. Po sastavljanu dokumenata ugovora i posle čitanja odobrenja sadržaja istog javni beležnik ispituje stranke da li su saglasni sa sadržinom dokumenata, ukoliko su saglasni sa sadržinom akta stranke lično potpisuju svaki list javnobeležničkog dokumenta i na kraju javni beležnik izjavljuje potvrđujući da su ispoštovane sve važeće odredbe zakona da je javnobeležnički akt zaključen u skladu sa važećim zakonskim odredbama. Ovako sačinjen javnobeležnički akt predstavlja javnu ispravu koji ima i verodostojnu izvrsnu snagu.²⁵⁶

4.3. NADLEŽNOSTI JAVNOG BELEŽNIKA U POSTUPKU NASLEĐIVANJA

Novim zakonom o javnim beležnicima na Kosovu, Zakonom izmenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku Kosova data je nadležnost da postupak nasleđivanja, raspravljanja zaostavštine posle smrti ostavioca ili ostavilje može se voditi preko suda ili preko javnog beležnika²⁵⁷. Novim zakonom je data nadležnost da i javni beležnik na zahtev stranke može u skladu sa važećim propisima, sačiniti javnobeležnički akt- testament, koji stranka može ostaviti na čuvanje kod javnog beležnika ili ga dati na čuvanje sudu. Javni beležnik po predlogu stranke može u skladu sa zakonom da od naslednika uzme pismene nasledničke izjave da pokrene ostavinski postupak, da sprovede ostavinski postupak i u skladu sa zakonima koji se primenjuju za ovu oblast, da nakon sprovođenja ostavinskog postupka donese rešenje o nasleđivanju koji predstavlja javnobeležnički akt. Treba istaći da vođenje ostavinskog postupka od strane javnog beležnika ima određene specifičnosti u odnosu na druge susedne države, a kojese propisane odredbama člana 32 i 33 (161 i 161 A) Zakona o izmenama idopunama Zakona br. 03/L-007, Zakona o izmena i dopunama Zakona o vanparničnom postupku Kosova²⁵⁸.

Na osnovu navedenih odredbi javni beležnik prije nego što sprovede ostavinski postupak u obavezi je da pismenim obaveštenjem preko Službenog glasnika Kosova, Veb sajta Ministarstva pravde, obavesti građane i ostala zainteresovana lica da ukoliko ime nekood naslednika koji nije prikazan u zahtevu stranaka podnetog kod javnog beležnika, može se obratiti javnobeležničkoj kanceariji koja sprovodi ostavinski postupak, radi ostvarivanja prava

²⁵⁶Član 3. Zakona o beležništvu Kosova br. 06/L-010 objavljen u službenom glasniku Kosova br. 23 od 26.12 2018

²⁵⁷ Zakon br. 2004/32 Zakon o porodici Kosova, Službeni glasnik Kosova broj 4/2006 od 01.09. 2006.

²⁵⁸ Zakon o izmenama i dopunama Zakona br. 03/L-007 Zakona o izmena i dopunama Zakona o vanparničnom postupku Kosova objavljen u sl. Glasniku Kosova naweb sajtu Skupštine Kosova dana 18.12. 2018.

na eventualno nasleđe. Ovo obaveštenje ostaje objavljeno 30.dana. Nakon isteka roka od 30 dana javnibelednik može sprovesti ostavinski postupak. Navedenim izmenama idopunama zakona ,namera zakonodavca je da spreći prikrivanje prijavljivanja naslednika naročito naslednika ženskog pola od strane stranaka, sto je na Kosovu bilo dosta prisutno.

U vezi ove obaveze javnih beleznika postoje različita milljenja, tako da po nekim analitičarima pravnikova ovo je ocenjenjovrlo pozitivno jer sprečava prikrivanje naslednika naročito naslednika ženskog pola, pruža veću pravnu isigurnost, dok kod drugih anlitičara-pravnikova ocenjeno je vrlo negativno iz razloga kako oni navode da se odugovlači trajanje ostavinskog postupka, da je u suprotnosti sa načelom hitnosti, kao i načelom tajnosti, koji predviđa Zakon o javnom beležništvu, jer eventualni naslednici, mogu svoja prava na nasleđe ostvarivati u parničnom postupku. Međutim navedena obaveza obaveštavanja javnosti u vezi sa sprovođenjem ostavinskog postupka je imperativne prirode i mora se ispoštovati od strane javnih beleznika prilikom vođenja ostavinskog postupka. Treba istaći ,da u vezi sa odredbom gore navedenog Zakona “obavezom javnog beleznika za objavljivanje javnosti u vezi sa sprovođenjem ostavinske rasprave u službenom glasniku Kosova”, Javni beleznici Kosova smatraju su da su navedene odredba Zakona neustavne i suprotne pozitivnim propisima),pa je stoga Javnobeležnička komora Kosova preko Ombuspersona Kosova, kod Ustavnog suda Kosova. pokrenula postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti u vezi sa odredbama člana 32 i 33 (161 i 161 A) Zakona o izmenama I dopunama Zakona br. 03/L-007, Zakona o izmena i dopunama Zakona o vanparničnom postupku Kosova.

5. ZNAČAJ I ULOGA JAVNIH BELEŽNIKA U PRAVNOM SISTEMU KOSOVA

Osnovni cilj uvođenja javnobeležničke službe u pravni sistem jedne države jeste jačanje pravne sigurnosti, zaštita javnog interesa i rasterećenje pravosudnih organa, što je bila i vodilja prilikom uvođenja ove službe u pravni sistem Kosova . Danas, nakon sedam godina od početka rada javnobeležničke službe na Kosovu, možemo sa sigurnošću reći da je ona dala značajan doprinos jačanju vladavine prava, pravne sigurnosti - naročito u pogledu zaštite vlasništva,rasterećenju sudskog i upravnog aparata i time u određenoj mjeri poboljšala sveukupan poslovni ambijent, kako za ekonomski razvoj, tako i za investicije strana ulaganja.

6. ZAKLJUČAK

Na osnovu svega izloženog, možemo sa sigurnošću zaključiti da javni beleznik predstavlja jednu od najznačajnijih institucija savremenog prava, koji vodi do jačanja pravne sigurnosti, zaštite javnog interesa i rasterećenja pravosudnih organa, što je osnovni cilj uvođenja ove institucije u pravni sistem jedne države.U radu su analizirana rešenja data u zakonima o javnom beležništvu Kosova, i drugih zakona kojima je na Kosovu uređena nadležnost javnih beleznika, kao Zakona susednih država. Javno beležništvo na Kosovu je vrlo uspešan projekat koji je izvršilo reformu celokupnog pravnog sistema, pored ostalog je rastertilo rad sudova, povećalo je efiskasnu zaštitu pravaljudi na javno pravnim uslugama.Takođe znatno je smanjen broj sporova predmeta po sudovima vezanao za svojinsko pravne odnose.

Javnobeležnički akti-zapisi, kao javni akti su prihvaćeni od svih članova pravnog sistema, administracije i građana. Poseban značaj u političko pravnom sistemu jeste primena i priznanje ovih akata u međunarodnoj sferi. Na osnovu statističkih analiza Javno beležničke komore Kosova, zaključuje se da je visoko zadovoljstvo građana u pružanju javnobeležničkih usluga koje su vrlo efikasne, pravno sigurne i blagovremene. Javno beležništvo Kosova je vidno doprinelo u promociji i ostvarivanju prava ženskog pola u rešavanju imovinsko pravnih odnosa (nasleđivanje, prodaja, doeba nepokretnosti ostalih prava iz imovinsko pravne oblasti).

Po Kosovkom zakonodavstvu javno beležnički akti sastavljeni u skladu sa odredbama Zakona o beležništvu su konačni i izvršni za sve institucije i građane, međutim pored ostalog se javno beležnički akti mogu uvek osporiti sudskim putem, što znači da je građanima garantovana maskimalna pravna sigurnost u pravnom sistemu u vezi sa ostvarivanjem njihovih građansko subjektivnih prava (pravo svojine, i ostala svojinka prava).

Na osnovu izvršnih analiza u vezi sa nadležnostima javnih beleznika u uporednom pravu susednih i drugih država u cilju pružanja pravne sigurnosti kod formiranja i registracije trgovačkih društva, obavljanja privrednih pravnih poslova, smatram da je neophodno dati nadležnosti javnim beležnicima na Kosovu , i u ovoj oblasti , na način sto bi preko nadležnih državnih organa trebali inicirati izmene i dopune Zakona čime bi se javnim beležnicima proširile nadležnosti u vezi sa formiranjem i registracijom tragovačkih društava (sastavljanje i overavanje opštih i ostalih akata trgovačkih društava). Takodje smatram da je neophodno javnim beležnicima dati određene nadležnosti u izvršnom postupku a to se može učiniti prenošenjem određenih nadležnosti od strane sudova preko nadležnih organajavnim beležnicima (kao što su izdavanje i donošenje rešenja u vezi sa platnim nalozimai ostale nadležnosti) jer se i Zakonom o javnim beležnicima Kosova daje mogućnosti da javni beleznici pored datih nadležnosti mogu obavljati i druge nadležnosti koje im Sud poveri(poverene delegirane nadležnosti).Smatram da proširenjem navedenih nadležnosti javnim beležnicima Kosova , pružila bi se pravna sigurnost građanima u

obavljanju biznisa, privredno pravnih poslova, a što bisigurno stimulatívno uticalo na povećanje ulaganja domačeg i stranog kapitala na Kosovu, sve u skladu sa Evropskim standardima. U tom pravcu trebalo bi da nadležni državni organi, Javno beležnička Komora, kao i organi međunarodne zajednice, Vladine i Nevladine organizacije da pokrenu inicijativu za izmenu i dopunu zakona koji regulišu ovu oblast u pravcu proširenja nadležnosti javnih beležnika, i ubrzati postupak oko digitalizacije poslova javnih beležnika.

LITERATURA

- Bratković, M., (2017), **Zašto hrvatski javni bilježnici nisu sud**, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebi br. 67, Zagreb.
- Bratković, M., (2015), Reorganizacija ovrhe na temelju vjerodostojne isprave u Sloveniji, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 36, br. 2, 2015.
- Dauti, N., (2004), Obligaciono pravo, Narodna biblioteka Kosova Pjeter Budi, Priština.
- Dika, M., (2001), „Javnobilježnička služba u Republici Hrvatskoj”, Pravo i porezi, 12/2001, Zagreb, 22.
- Korać, V. (2018), Notar i Notarski zapisi, Nacionalna biblioteka Crne Gore Cetinje, Podgorica.
- Materljan, I., (2017), Provedba ovrhe izvan Hrvatske. Je li hrvatski sustav javnobilježničke službe dobro uklopljen u europski sustav pravosudne suradnje, Odvjetnik, vol. 89, br. 1-2.
- Podvorica, H., (2018), Notarsko pravo Kosova, Narodna biblioteka Kosova Pjeter Budi, Priština.
- Podvorica, H., (2006), Nasledno pravo, Narodna biblioteka Kosova Pjeter Budi, Priština.
- Povlakić, M., et al., (2009), Komentar zakona o notarima u Bosni i Hercegovini, Njemačka organizacija za tehničku saradnju (GTZ) GmbH, Sarajevo, 172.
- Prančić, V., (2008), „O dužnosti poduzimanja i uskrati službene radnje javnog bilježnika“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 58 No. 4/2008, 1003.
- Radović, M., Suljević, S., Bikić, E., (2010), Notarijat u Crnoj Gori, Ministarstvo Pravde Crne Gore, GIZ, Podgorica.
- Trgovčić Prokić, M., (2018), Vanparnični javno beležnički postupak Republike Srbije, JP. Sl.g. R.Srbije, Beograd.
- Trgovčić Prokić, M., (2012), Ovlašćenja javnog beležnika i organizacija javnog beležništva, JP. Sl.g. R.Srbije, Beograd.
- Trgovčević-Prokić, M., (2007), Ovlašćenja javnog beležnika, JP Službeni glasnik, Beograd 2007, 124-125.
- Secretary of State Notary Public Section, (2019), Notary Public Handbook, P.O. Box 942877, Sacramento, <https://notary.cdn.sos.ca.gov/forms/notary-handbook-2019.pdf>
- Vujaklija, M., (2009), Leksikon stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd, 2009.